

קונטרס

מעיינות החיים

דברי תורה

מב"ק מרן אדמו"ר זצוקללה"ה

פרשת אמור תשפ"ה • גליון תעט
פה יוצאן סיטי יצ"ו

©

כל הזכויות שמורות

י"ל ע"י

מכון שלמה משנתו

להוצאת ד"ת של כ"ק מרן אדמו"ר זצוקללה"ה

שע"י איגוד חסידי צאנז זוועהיל

להערות והארות

או להזמנת הגליון נא לפנות לטעל:

201-455-7269

בארה"ק:

052-712-6945

דוא"ל:

mayunoshachaim@gmail.com

דרוש לפרשת אמור

תשס"א

אם ל"ת דכלאים הוא ל"ת השוה בכל

בהפטרה (יחזקאל מז, לא), כל נבלה וטרפה מן העוף ומן הבהמה לא יאכלו הכהנים. ובגמ' (מנחות מה, א) כהנים הוא דלא יאכלו הא ישראל אכלי, אמר רבי יוחנן פרשה זו אליהו עתיד לדרשה. רבינא אמר כהנים איצטריך ליה, סלקא דעתך אמינא הואיל ואישתרי מליקה לגבייהו תשתרי נמי נבילה וטריפה קמ"ל. ועמדו המפרשים (עיין בחתם סופר בפרשתן ועוד) לבאר מדוע דווקא אליהו עתיד לדרוש פרשה זו.

(א) ובהא דקאמר רבינא כהנים איצטריך ליה סד"א הואיל ואשתרי מליקה לגבייהו תשתרי נמי נבילה וטריפה קמ"ל, כתבו שם התוס' שם (ד"ה הואיל) וזה לשונם: הואיל ואישתרי מליקה, אף על גב דלעיל (ה, ב) פרכינן שכן מצוותו בכך, וכלאים נמי אסרינן להו בלא קרא, מ"מ אתא לאורויי לך דלא ניטעי למילף מינה, עכ"ל. וכוונת קושייתם, דהא לגבי כלאים נמי היה אפשר להתיר כלאים לכהנים מכוח סברא זו (עי' ערכין ג, ב), שהרי הותר להם כלאים בבגדי כהונה בשעת עבודה, ואימא הואיל ואישתרי בעידן עבודה תשתרי נמי בלא עבודה, ומ"מ לא גלי לן קרא ביחזקאל כלל לאסור, אלא מסברא אמרינן כי אישתרי בעידן עבודה שלא בעידן עבודה לא אישתרי, וא"כ הכ"נ לגבי נבילה נמי נימא מסברא דלא אישתרי אלא במליקה לחוד.

ונראה ליישב קושייתם, דהנה בספר דורש לציון (דרוש א' ד"ה כל ובדרוש ח' בד"ה ונקדים) כתב להקשות ע"ד רבינא דאמר סלקא דעתך אמינא הואיל ואשתרי מליקה לגבייהו וכו', דילמא הא דאישתרי מליקה היינו משום דאתי עשה דאכילת קדשים ודוחה ל"ת דנבילה, אבל בשאר נבילה שאין עשה באכילתה מה"ת לומר דאישתרי. וכתב כ"ק אדמו"ח צ"ל (שו"ת דברי יציב יו"ד סי' ר"ו) לתרץ, על פי מה שכתב במלא הרועים (ערך עדל"ת אות כ"ז) דעשה דאכילת

קדשים הוא עשה שאינו שווה בכל משום דאינו נוהג אלא בכהנים ואינו נוהג במחוסר כפורים ובאונן. ולפ"ז שוב אי אפשר לומר דהא דאישתרי מליקה לגבייהו הוא מדין עשה דוחה ל"ת, שהרי אין עשה שאינו שווה בכל דוחה ל"ת (עי' שושנת העמקים כלל ג), ומש"ה שפיר הו"א דכיון דאישתרי נבילה גבייהו תשתרי נמי נבילה וטריפה, עכת"ד.

ולפ"ז צריך לומר כיו"ב גם לגבי קושיית התוס' מכלאים, דאין לומר דהא דאשתרי כלאים לגבי בגדי כהונה הוא משום דאתי עשה דלבישת בגדי כהונה ודוחה ל"ת דכלאים, שהרי עשה דבגדי כהונה הוי ג"כ עשה שאינו שווה בכל שאינו נוהג אלא בכהנים בעבודתם, ועשה שאינו שווה בכל אינו דוחה ל"ת, ומש"ה שפיר הו"א דהואיל ואשתרי כלאים לגבייהו בבגדי כהונה לישתרי נמי בעלמא כקושיית התוס'.

(ב) אמנם התוס' בפסחים (מג, ב בד"ה סלקא דעתך) הקשו, למה אין נשים חייבות בציצית, הא איכא למילף מדנסמכה פרשת כלאים לפרשת ציצית, שכל שישנו בלבישת שעטנז ישנו בגדילים תעשה לך כדאשכחן בערכין (ג, ב) גבי כהנים דסד"א דכיון דליתנהו בלבישת שעטנז בשעת עבודה אינן חייבין בציצית. וכתבו שם התוס', דגם להיפך אי אפשר לומר לפטור נשים מכלאים מהך הקישא, דהא בפ"ק דביצה (יד, ב) משמע דכלאים לא חזי למידי, הרי שגם נשים מוזהרות על הכלאים (וע"ע בדבריהם יבמות ד, א בד"ה דכתיב, ובשבעות כ, ב בד"ה כל ועוד), עיי"ש.

אכן הדבר מבואר דקושייתם היא רק משום דאנן קי"ל דלקולא ולחומרא לחומרא מקשינן (יבמות ה, א) ולכן יש להקיש לחומרא שכל המוזהר על שעטנז יהיה מצווה בציצית, אבל אי הו"א דלקולא מקשינן היה ראוי לדרוש להיפך לפטור נשים מכלאים. וכבר נודע מה שכתב הפמ"ג (בפתיחה כוללת ח"א אות י) דהא דקיי"ל לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן היינו רק מספק וככל ספיקא דאורייתא לחומרא, אבל לעונש מלקות או מיתת בית דין אי אפשר לענוש מכוח זה, עיי"ש. ולפ"ז נמצא דלדעת הרמב"ם (הלכות טומאת מות פרק ט' הלכה י"ב) דספיקא דאורייתא מן התורה לקולא, יתכן שמצד דין תורה לחומרא ולקולא לקולא מקשינן.

ומעתה היה אפשר לומר, דלעולם מן התורה אי אפשר לנו לאסור לנשים לבישת כלאים, דהא אפשר להקיש ולומר כל שישנו בגדילים ישנו

בלבישת שעטנז, ונשים כיון שאינן מחוייבות בציצית דהו"ל מצוות עשה שהזמן גרמא אינן מוזהרות על לבישת שעטנז, ואי משום דלחומרא מקשינן, הרי לפי שיטת הרמב"ם הא דלחומרא מקשינן היינו מדרבנן אבל מדאורייתא לקולא מקשינן מספיקא. אלא דמ"מ כיון דמדרבנן נשים מוזהרות על הכלאים מספיקא, שפיר לא חזו כלאים למידי, ומש"ה הוה קשיא להש"ס דאין להתיר שילוח כלאים ביו"ט כיון דנשים נמי אסורות ללובשו מדרבנן.

העולה מדברינו, שיש מקום לצדד שמן התורה אין נשים מוזהרות על לבישת שעטנז, ולפ"ז נמצא דל"ת דכלאים אינו שווה בכל. ומסתברא דהא דאמרינן דעשה שאינו שווה בכל אינו דוחה ל"ת היינו שאינו דוחה ל"ת השווה בכל שיפה כוחו יותר מן העשה, אבל אם גם הל"ת אינו שווה בכל, שפיר העשה דוחה אותו, כיון שאין כוח הל"ת יפה יותר מכוח העשה.

ולפ"ז לגבי כלאים אין להקשות מנא לן שהכהנים מוזהרים על הכלאים דילמא הואיל ואשתרי כלאים לגבייהו בבגדי כהונה לישתרי לגמרי, שהרי יש לומר דמה שהותרו כלאים בבגדי כהונה הוא משום דאתי עשה דבגדי כהונה ודחי ל"ת דכלאים כקושיית הדורש לציון, ואין לדחות כדחיית כ"ק אדמו"ח צ"ל דעשה דבגדי כהונה הוא עשה שאינו שווה בכל ואי אפשר שידחה לאו דכלאים מדין עשה דוחה ל"ת, שהרי גם לאו דכלאים אינו שווה בכל שהרי מדאורייתא אינו נוהג בנשים, ושפיר יש בכוח עשה דבגדי כהונה לדחות לאו דכלאים.

ומש"ה דווקא לגבי נבילה הוא דאיצטריך קרא לאשמועינן שהכהנים מוזהרים על הנבילה אע"ג דאשתרי מליקה לגבייהו, דהתם ליכא למימר דהא דאשתרי מליקה לגבייהו הוא מדין עשה דוחה ל"ת, שהרי אכילת קדשים הו"ל עשה שאינו שווה בכל ואינו דוחה ל"ת. אבל לגבי כלאים הא דאשתרי כלאים לגבייהו בבגדי כהונה שפיר י"ל שהוא מדין עשה דוחה ל"ת, דעשה שאינו שווה בכל דבגדי כהונה דוחה ל"ת שאינו שווה בכל דכלאים, וליכא למימר ביה הואיל ואשתרי אשתרי.

ג) אלא שכל זה נכון רק משום שאין הדבר ברור לנו אם לדרוש סמיכות הפסוקים 'לא תלבש שעטנז' 'גדילים תעשה לך' לקולא לפטור נשים מכלאים או לחומרא, ומספיקא יש לומר שאין הנשים מוזהרות על הכלאים מן התורה. אבל אם יתברר שאין לדרוש הכתוב לקולא לפטור נשים מכלאים, אם

כן הדרא קושיית התוס' לדוכתה, מדוע לגבי נבילה איצטריך קרא להזהיר את הכהנים משום דאשתרי מליקה לגביהו ואילו לגבי כלאים לא אצטריך קרא להזהיר את הכהנים אע"ג דאשתרי כלאים לגביהו. ולכאז' מזה מוכח שאין סברת 'הואיל דאשתרי אשתרי' נכונה, ושוב אי אפשר לתרץ דאיצטריך קרא להזהיר כהנים על הנבילה משום דאשתרי מליקה לגביהו.

על כן אמר רבי יוחנן 'פרשה זו אליהו עתיד לדרשה', דרבי יוחנן נמי ס"ל כתירוצא דרבינא דאיצטריך קרא להזהיר את הכהנים על הנבילה משום דאשתרי מליקה לגביהו, אלא שכאשר יבוא אליהו ויפשוט ויתיר את כל הספיקות ע"ד שהמליצו בתיבת 'תיקו' (עי' תו"ט עדויות פרק ח' משנה ז') ת'שבי 'תרץ ק'ושיות ו'איבעיות, יתברר גם איך לדרוש את סמיכות פסוקי ציצית וכלאים, ומתוך דבריו יתברר לנו האמת אם תירוצו של רבינא נכון משום דנשים אינן מוזהרות על הכלאים, או שמא הנשים מוזהרות על הכלאים, ואם כן אין תירוצו של רבינא נכון, דהא כלאים נמי אשתרי לגביהו ומכל מקום לא גלי לן קרא שהן מוזהרין על הכלאים, והדרא קושיא לדוכתה למה לי להזהיר את הכהנים על הנבילה, ודו"ק.

בעידן רעוא דרעוין פרשת אמור

תשע"ה

בתוה"ק (כא, א-ב) ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אלהם לנפש לא יטמא בעמיו כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו, וכל המפרשים נתקשו בכפילות הלשון אמור ואמרת, וברש"י אמור ואמרת להזהיר גדולים על קטנים, וגם בזה צריך לבאר כוונת רש"י הק' ומדוע דייקא כאן ציוה להזהיר גדולים על הקטנים.

הנה פרשה זו כוללת ענינים נשגבים פרשת שבת והמועדים, גם נאמר בה מצוות קידוש ה' ונקדשתי בתוך בני ישראל (כב, לב), שהוא מצוה תמידית, וכמו שכתב הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע בצעטיל קטן דבכל עת ורגע שהוא פנוי מן התורה ובפרט שהוא יושב בטל לבדו בחדר או שוכב על מטתו ואינו יכול לישן יהיה מהרהר במצות עשה זו של ונקדשתי בתוך בני ישראל, וידמה בנפשו ויצויר במחשבתו כאילו אש גדול ונורא בוער לפניו עד לב השמים והוא בשביל קדושת השי"ת שובר את טבעו ומפיל א"ע להאש על קידוש השי"ת.

ונראה שהתוה"ק בא ללמדנו בפרשה זו עוד כלל גדול בעבודת השי"ת, דהנה ידוע דדרך הבעש"ט ותלמידיו הקדושים היה שלא להרבות באמירת מוסר ותוכחה, בכדי שלא להביא ח"ו קטרוג על בני ישראל, ואף שכבר אמרו מוסר שילבו זאת עם לימוד זכות על בני ישראל.

וכמו שכתב הבני יששכר בספרו אגרא דכלה (בפר' דברים) לבאר הפסוק (לעיל יט, יז) הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא, דהנה המוכיח כשמוכיח את חבריו, מחויב להוכיחו באופן שלא יעורר קטרוג על הנוכח בהזכירו עוונותיו, והנה הוא מחויב להוכיחו בהשכל, שאל הנוכח יהיה במובן דברי קנטורין על אשר לא טוב עשה, ובכדי שלא יתעורר קטרוג יהיו דבריו בהשכל, שיהיה במובן מדבריו ללמד עליו זכות לפניו ית', ובה מפרש הפסוק הוכח תוכיח את עמיתך אך תראה לעשות באופן שלא תשא עליו חטא, שלא

יתנשא החטא לחול עליו העונש ח"ו, ומביא הבני יששכר שכן שמע מצדיקי הדור וחכמי האמת, ושמע שהרב הק' המגיד המפורסים מזלאטשוב זצוק"ל, שידוע כוחו העצום לעורר העם לתשובה דכשהיה מגיע לעיר נעשה שם ממש כערב יום כיפור, וכשהיה דורש והיה מוכיח את העם, היה הופך פניו ואמר רבש"ע הנה עמך הם, שלמים הם, וראויים הם, והנה הם חפצים מאוד לעשות רצונך, ומה שאני מקנטר אותם הוא בעבור כבוד שמך שיתאמצו מאד במצותיך וכיוצא בדברים.

ומאחר שאין לנו בדור הזה מי שידוע להוכיח באופן זה, עיקר התוכחה בזמנינו הוא באופן של דוגמא אישית, שההורים והמחנכים יתנהגו בעצמם עפ"י תורה ובדקדוקי הלכה, ומזה ילמדו הבנים והתלמידים ויתנהגו ג"כ באופן הזה, אך אם חלילה מנהלים או מלמדים ומגיי"ש משיחים בשעת התפילה או בקריאת התורה ובברכות ההפטורה, איך יוכלו התלמידים לקבל הדרכה ממחנכים כאלה, הרי עיקר החינוך הוא מה שהתלמיד רואה ומתבונן בהנהגת המלמד והמג"ש, וזה בא רש"י ללמדינו אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים, היינו שהגדולים יזהירו ויזריחו במעשיהם על הקטנים, שרק ע"י שהם עצמם יתנהגו בדרך התורה בזהירות יתירה ישפיעו על הקטנים ולא בדרשות מוסר ותוכחות.

ובדרך זה מובא מהגה"ק החתם סופר זי"ע לבאר הפסוק (משלי יג, כד) חושך שבטו שונא בנו, כלומר מי שחושך שבטו על עצמו, היינו שאינו משגיח על דרכיו ואינו חי עם דין וחשבון רק עושה מה שלבו חפץ, אדם כזה אע"פ שהוא מייסר את בנו, מכל מקום כיון שהוא חושך שבטו מעצמו בזה הוא שונא בנו, כיון ששוב לא יועיל המוסר לבנו, מאחר שהוא עצמו אינו מתנהג כראוי ואינו נזהר מלפטפט בתפילה ובקריאת התורה.

וזהו כוונת חז"ל (ברכות ז:) גדולה שמושה של תורה יותר מלמודה, דבמה שהרב מלמד את התלמיד תורה אינו פועל כ"כ, רק ע"י השימוש שהתלמיד מתבונן במעשיו של הרב ובהנהגותיו, בזה מלמד אותו אורחות חיים כי התלמיד יתנהג ג"כ כמו שראה אצל רבו.

ומכבר אמרתי בהא דמציינו (סנהדרין עא.) בדין בן סורר ומורה שאם אחד ממנהגים חרשין אין נותנים להבן דין בן סורר ומורה, והתמיה עצומה דבשלמא אם הבן הוא חרש הרי אינו לשמוע דברי התוכחה ומוכן שפיר מה

שאינו נעשה בן סורר ומורה, אבל מה נפק"מ בזה שהאב הוא חרש ואינו שומע, וי"ל הכוונה דמאחר שהאב חרש הרי הוא עצמו אינו שומע בתוכחה שמוכיח את בנו, ובכן אי אפשר לבא בטענה אל הבן, דבאם האב לא שמע היטב דברי עצמו מה שמוכיח לבנו, הרי לא נכנסו דברי עצמו היטב אל תוך לבו, ואיך יוכל להשפיע על בנו כדבעי, הרי הבן רואה שאביו הוא נאה דורש ואינו נאה מקיים, ועל כן אין לבן דין סורר ומורה, כי רק אם האב בעצמו מתנהג כראוי אפשר לו לדרוש מבנו שגם הוא ישפר מעשיו.

והנה ידוע מה שכתב בדברי יחזקאל (פר' כי תבא) עה"פ (דברים כו, יז-יח) את ה' האמרת היום וגו' וה' האמירך היום וגו', וברש"י (שם בד"ה האמרת והאמירך) אין להם עד מוכיח במקרא וכו' ומצאתי להם עד והוא לשון תפארת כמו יתאמרו כל פועלי עון, ולכאורה דברי רש"י סותרין את עצמן דבתחלה אמר אין להם עד מוכיח במקרא, ואח"כ אמר שמצא להם עד, ומבאר הדברי יחזקאל דהנה יש בני אדם דאינם נוהגים במילי דחסידותא ואומרים כי הם אינם מהחסידים רק מקיימים מה שהוא ע"פ דין בשלחן ערוך, כמו למשל בשבת קודש אחר תפלת המנחה היראים יושבין בשלש סעודות ומזמרין שירות ותשבחות באגודה אחת, והם הולכים אז לטייל בחוצות עם נשותיהם ואומרים שהם מתנהגים ע"פ דין, שאין חיוב ע"פ ש"ע לזמר אז שירות ותשבחות, ואי אפשר להביא להם ראיה מן התורה שדרך הזה אסור ע"פ הדין, אמנם באמת נראה תכלית הדבר סוף מעשה במחשבה תחילה, כי ההולכים לטייל בחוצות מתחברים עם אנשים שאינם מהוגנין, ועבירה גוררת עבירה, והטיול הזה מביא ע"פ רוב לדברים לא טובים, אמנם היראים המזמרין אז שירות ותשבחות הוא השלחן אשר לפני ה', ונתרבה כבוד שמים והדר הוא לכל חסידיו.

וזה יש לרמז בדברי רש"י את ה' האמרת והאמירך אין להם עד מוכיח במקרא, רצ"ל לשני כיתות הנ"ל אי אפשר להוכיח מן המקרא, מי הוא את ה' האמרת והאמירך יותר מחבירו, ומצאתי להם עד והוא לשון תפארת, פי' דיש ראיה דדרך היראים הוא תפארת לעושיהם וכבוד שמים נתרבה ונתפאר על ידם, כמו יתאמרו כל פועלי עון, דאנו רואין דהדרך השני מהאנשים המטיילין בחוצות הוא לא טוב דנצמח מזה שהם כמו פועלי עון, עתדה"ק.

ועל דרך זה יבואר אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים, דהכתוב מלמדינו האופן להזריח ולהאיר גדולים על הקטנים, שלא כאלו הטועים שהעיקר הוא להרבות בגערות ולהוכיחו על שהוא חוטא, אלא ע"י אמור ואמרת מלשון

תפארת, שהגדולים יהיו דוגמא להקטנים איזה יופי ותפארת הוא לאברך המתנהג עפ"י תורה וזהיר בתורה ובתפלה ושם שמים מתקדש על ידו, ובדוגמא של הדברי יחזקאל שהבן יראה איך שאביו יושב יחד עם היראים ומזמור שירות ותשבחות, ולא עם היושבי קרנות העוסקים בשיחה בטילה, ובזה ישפיעו על הקטנים שגם הם ירצו להתנהג בדרך המפואר הזה, מאחר שרואים החן והיופי של המתנהגים בדרך התורה.

עומדים אנו כעת סמוך ונראה לזמן מתן תורתנו, וקרינו היום (כג, טו-טז) וספרתם לכם ממחרת השבת וגו' שבע שבתות תמימות תהינה, עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה', הרי שכל ימי הספירה הם הכנה למתן תורה, יעזור השי"ת שנזכה לכל ההארות המאירים בימי הספירה האלו, ובשלושת ימי הגבלה המיעודים להכנה לזמן מתן תורתנו, ויזהירו הימים הגדולים האלו גם עלינו, שנזכה להיות בבחינת אמור ואמרת שנוכל לעבוד את ה' בדרך שהוא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם.

ירחם השי"ת שביו"ט שבועות הבעל"ט יתקיים מה דאיתא בזוה"ק ביה יפקון ישראל מן גלותא, ונזכה לכל ההשפעות טובות שנשפעו במתן תורה, ונתרפאו כל החולים וכל המומין, והרי בכל שנה ושנה יורדים ההשפעות מחדש, וכידוע מספה"ק קדושת לוי דלכן אומרים זמן מתן תורתנו בו' סיון הגם שהוסיף משה יום אחד מדעתו, מפני שבו' סיון ירדו כל כבר ההשפעות טובות של מתן תורה כיון שרצה הקב"ה ליתן התורה בו' סיון, ולכן בכל שנה ושנה נשפעים כל ההשפעות של מתן תורה בו' סיון, ויעזור השי"ת שנזכה לקבל פני משיח צדקינו, במהרה בימינו, אמן.

